

Zgodovinske pisma.

8. pismo

iz Vertovcove „občne zgodovine“ §. 11.

Babilonci — prvi omikani narodi na zemlji.

(Konec.)

Učeni, ki nečejo starim, dostikrat nevednim pisavcam vsake zmišljije verjeti, menijo, de, kar je bilo gor od junakinje Semiramide povedano, je večidel napuhneni in mogočni kralj Nabuhodonozor, pa 1400 let kasneje, speljal.

Nar imenitniši reči v Babilonskim mestu so bile neki turn in viséči verti; turn ali stolp je bil sila velik in visok, pa zmirej ožji, de se je od zunej lahko gor jezdilo ali peljalo; okoli in okoli prek vse poti je bil okinčan z zlatimi podobami; na verhu je bilo zvezdoglediše, in 800 čevljev visok tempelj, sozidan v čast sončnemu bogu ali maliku Baalu; — viseči verti so bili pa — ker ni bilo Babiloncam dano kakšin gričik ali hrib iz obširnih planjav zagledati — z nepopisljivo velikim trudam vkup spravljani kupi rodovite persti, kateri kupi, se sicer vkup deržeči pa zmirej eden višjeji od drugega, so na verhu v ravne in nedopovedljivo velike in krasne verte obdelani bili, de se je zmirej iz nižjiga v višjiga in lepšiga po več tavžent stopavnicah šlo; tem so rekli viseči verti, in so jih čislali med sedem čudodelstev stariga sveta.

Pri pomanjkanji kamnja so Babilonci vse zidali z opekam (ceglam), ki je še do današnjiga dné prav terden; zidali so po svojih potrebah imenitne mostove, jezove in čudovite vodotoče polja močiti itd. Ako bi le četertina res bilo, kar so od njih pisali, so mogli kaj ročni in umetni biti; njih tekavstva in farbarstva so bile zlo imenitne. Dvorna krasota in potrata jih je zbužala, de so kralju, njegovim dvoranam in drugim visokim namestnikom kar lepe reči iz zlata, srebra itd. izdelovali. Njih duhovni, zlo spoštovani, so bili v zvezdoslovstvu dobro znajdeni, zvezdočastje so bili med ljudstvo vpeljali, pa tudi prvi so se bili zmislili prazno véro, de se da iz zvezd človeku prihodnja sreča ali nesreča prerokovati, ktera véra se je bila sčasama po celi Evropi tako razsejala, de ni še do zdaj čisto vgasnila. Luna je bila njih nar veči boginja, in častili so jo z mnogimi nesramnostmi.

Kakor 100letni človek ali 600letni hrast so poginili tudi Babilonci zgolj za starostjo; premagani sicer v mnogih vojskah od bolj severnih in junaških ljudstev, niso bili vender iz dežele pregnani ali pomorjeni. De so pa podjarmeni drugim davke plačevali, jih je pèklo; pomehkužili in vlenili so se bili počasi tako, de se je bila kri v žilah njih narodov vstavila, kakor pri človeku, ki za starostjo umerje. Prešli so, de ni od njih družiga ostalo, kot njih iména.

Predazijske dežele, nekdaž kakor vert lepo obdelane, so zdaj zanemarjene in puste, večidel brez prebivavcov, in zdihujejo pod težkim jarmom turških carov. Kjer je Babilon stal, so zdaj neštevilni in z divjim rastljinjem obrašeni kupi s perstjo namešanih terdnih opekov. Sv. Jeronim

kdaž k nemškemu cesarstvu prištete bile, in so bile dedne dežele Habsburške hiše; ko se je pa cesar Franc I. častí nemškega cesarja leta 1806 odrekel, je tudi z dvornim dekretom 22. feb. 1822 zaukazal, da se ima namesto besed »dedni cesar« »dedne dežele« itd., besede »cesar avstrijski«, »naše kraljestva«, »naše dežele« v uradnih pisanjih rabiti.

Pis.

pravi, de v 4. stoletji je tam divja zverina prebivala, in še današnji dan spodí človek mnogo tako divjo stvar, ako po tistih podertinah hodi.

V poslednjih časih je neki Francoz na državne stroške že dvakrat na Babilonske razvaline se podal in marsiktere posebno lepe izdelke iz kamnja dal izkopati, in jih v Pariški muzeum, kot zlo imenitne reči, poslal. Tako je Anglež Lajard v letu 1842 podertine mesta Ninive najdel, in iz njih več nedopovedljivo umetno iz kamnja izrezanih izdelkov (bas-reliefs) skopal, in v Londonski muzeum poslal. Te reči so Angležem tako dopadle, de je njih vlada Lajardu dala 30.000 gold. in ga znovič na Niniviške podertine poslala novih reči iskat.

Taki izdelki so žive priče nezapopadljivo velicij znanstev, vednost in umetnij teh starih ljudstev, in gotovi dokazi, de mora vender večidel resnica biti, kar so nam stari zgodovinarji o njih pisali.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* V Ljubljani je prišla na svetlo knjižica pod naslovom: »Oče grof Radecki«. Izdal jo je gosp. Malavašić; dobí se v bukvoprodajavnici Giontinitovi za 20 kr.

* Ravno je prišlo tudi na svetlo delo pod naslovom: »Sveta povestnica«, ktero je spisal v laškem jeziku L. Fleury, in poslovenil gosp. Kociančič.

* G. Dubianski je Mickievičeve balade v nemško prestavil.

* V Pragi je prišlo na svetlo delo pod naslovom: »Die Formenlehre der kirchenslavischen Sprache erklärend und vergleichend dargestellt« od dr. Schleicher-a, profesorja filologie na Praškem vseučilišču.

* 25. junia je bila v Pragi volitev novega odbora akademiškega bravnega društva. Zvoljeni so bili v odbor: prof. Jungman, Nebesky, Honzatko, Vaněk, Šimáček, Škarda, prof. Grünwald, šolski svetovavec Wenzig, Lešetický, Konaš, prof. Kouba, Pastor, Treftrunk, Mezník, Klement, Holy, Porš, Janda, Novak in Kotović.

* Dva posebno imenitna in draga spominka se najdeti v cerkvi vstajenja v Moskvi. Prvi spominek je iz sv. pisma znana gora sinajska iz čistega zlata. Na verh nje stoji Mojzes iz zlata ulit, z zlatima tablama zakona (božjih zapoved). Zgotoviti celo delo, se je potrebovalo 120.000 ruskih cekinov, katerih vsak več kot dvakrat toliko vaga, kakor naši kremničarji. Zgotoviti jo je dal povestni Potemkin in jo cerkvi daroval. — Drugi spominik je prevelika evangelijska knjiga, ktero je cerkvi darovala Natalia, mati Petra Velicega. Vaga en cent in 60 liber in zvezana je prebogato z dragimi kamni. Potrebuj se štirikrat na leto in dva močna diakona jo prenašata. Samo vez z dragimi kamni velja en milion in dvé sto tisuč rubljev (eden rubelj plača 5 dvajsetic). Za toliko denarja bi se zamogle vse knjige velike knjižnice zvezati.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Pična 25. junia. Znam, da boste tudi te verstice iz dolenje Istre blagovoljno sprejeli. Stèrn (belo žito) nam je suša zlo pobrala in bojimo se, da ga bo še manj kakor lani. Karuza se je še komej iz zemlje prikazovati začela in to po zadnjem dežji na binkoštni pondelk in sledeče dni. Semtertje riž veliko škodo sirku

dela, neke mušice so se pa na fižol spravile. Grozdje, hvala Bogu, prav lepo kaže, in če ga Bog obvarje zračne nesreče, nadjamo se, da bo letos dosti in dobrega vina. Kmetje okolj nas imajo že malo vina, veči del njih že več mescov še kaplice vina v hiši nima in to je ravno sedaj grozno mučno za nje, ker pri težkih svojih delih nar bolj vina potrebujejo se okrepčati. Oni kupijo naj raji černo vino za svojo potrebo, ker se bolje z vodo mešati dá. Krajnski kerčmarji in vinokupci so letos le redko tukej viditi. Zdi se mi, da so se oplašili, ker so neki tukajšnji tergovci vino po 8 gold. špud (mero od 52 bokalov) deržali in ne krajcarja odjenjali. Dobí se pa pri nas gotovo tud po 7 gold. špud prav dobrega vina. Bog z Vami!

Naup.

Iz Marburga 29. junia. Primerilo se je, da sim 15. dan pretekliga mesca v Lutomeru na komisijsko zadel, ki je ravno preiskovala plemenske kobile, za francozi bolne. Bili so v ta namen pričujoči okrajni poglavar, poveljnik žebčarstva, vojni kovač in živinozdravnik, deželni živinozdravnik in pa profesor Pilvax iz živinozdravnišnice Dunajske. 100 kobil je nek v ti okolici okuženih, pa bolezin še ni tako delječ segla, da bi se ozdraviti ne dala, ako se bojo kmetje ravnali po tem, kar so živinozdravniki zapovedali, in ne bojo poslušali mazačev in konjedercev, ki s svojo neumno širokoustnostjo ljudi sleparijo, da mazaštvu več verjamejo, kakor skušenim zdravnikom, ki so se živinozdravništva popolnoma izučili. Želeti je, da bi gospodarji tacih kobil toliko bolj nevarnost spoznali, kolikor več vrednost ima njih večidel prav lepa živina. Zakaj povedati moram, da v ti meri, kakor se v teh krajih reja konj povzdiguje, gré reja goveje živine rakovo pot, ker zraven nar lepših konj vidiš tu tudi nar slabiji govedino, in taciga kmeta, ki se le z rejo goved peča, zaničljivo gledajo konjorejci.

Vinogradi Lutomerske okolice prav veselo létino obetajo; jesenskiga sadja pa, zunej češpelj, bo kakor tudi pri nas, tudi tu le malo.

Iz Lutomera sim pervikrat se v Št. Jur na Ščavnici proti Radgoni podal, — lepote tega rodovitniga kraja popisati mi ni moč. Popotnik misli, da se tu zares v raji znajde! Čudovito sim bil še razveseljen v gojzdi, polnih lepiga hrastja, in v lokah okolice Lutomerske slavicke slišati veselo prepevati, kakor da bi bili preljudi ptički drugod zalezovani in preganjani, tu, kjer nar žlahnejši terta rodi, zavetja iskali pred silo človekovo, in ga tudi našli! — Na poti od Ptuja sim vidil pervikrat o svojim življenju s tremi konji (dva sparoma, eden pa spred) tako orati, da je vodnik konj na levim osedlanim jezdaril, orač pa po navadno plug vodil. Če se zares tako težko orje, da je tréh konj potreba, je konj, ki mora še jezdicca nositi, usmiljenja vreden; če je pa tretji konj le bolj zato priprežen, da vodniku živine zraven pluga ni treba peš hoditi, se mi pa orač toliko bolj smili, ker mora peš iti in zraven še plug voditi. Če, kakor smo v „Novicah“ brali, na Nemškem en sam človek orje in živino vodi, pri nas pa tega brez 2 oseb ne opravimo, je znamenje, da se nam še poslov ali hlapcov ne manjka! — o —

Iz Griže pri Belju 21. rožnika. Ker „Novice“ hvalevredne dela domačih umetnikov pohvaliti nikdar ne zamudijo, naj povéjo po širocim Slovenskim, da je g. Ferdinand Malahovsky, orglár v Ljubljani, ravno zdaj pri nas v Grižah v farno cerkev k zadovoljnosti vsih farmanov nove lepoglasne orgle postavil, ktere zvedeni možjé, ki so jih ogledovali in poskusili, kot prav lepo in umetno delo verliga mojstra hvalijo. — Hvale vredni so pa tudi farmani zavolj tolikiga prizadevanja za božjo

čast. Pred dvéma letama so pripravili tri nove altarje in več drugih reči, letos pa nove orgle. Tako lepe naprave vsaciga kristiana razveselijo, zakaj; »Jaz ljubim lepoto tvoje hiše, o Gospod, ino kraj, v katerim tvoje veličastvo prebiva«. Ps. 25. 8.

Grižki kaplan.

Iz Ljubljane. 1. dan tega mesca je z zlatimi pismenkami zapisan v zgodovino naše kmetijske družbe, ktere zbor so preljudjeni nadvojvoda Janez počastili s svojo pričujočnostjo, ki so se nalaš zavoljo tega en dan v Ljubljani mudili, da so se pomenili marsikaj s kmetijsko družbo, da so ogledali na Fužinskim gradu nove kmetijske orodja in mašine, od gosp. predsednika Terpinca lani v Londonu kupljene, in ogledali novi del papirnice Bevske, po Njih iménu „Janezia“ imenovane. Lepo vreme je podpiralo slovesnost vsim pričujočim udam nepozabljiviga dneva in potovanje na papirnico in Fužinski grad, kjer smo po končanem ogledu okoli pre-slavniga nadvojvoda, kot družina okoli svojiga ljubljena očeta, pod košatimi drevesi se vsedli h krasno obdarovanim mizam in serčno vesele volje bili, vsi nadušeni le ene želje: naj bi mili Bog še dolgo dolgo nam ohranil osrečnika kmetijstva in obertnijstva, kteri kamor koli pride

»v srcih vsih si stavlja večni spominek«.

Drugo pot bomo obširniši popisali pomenke zbora, kteriga se je naš gosp. deželni poglavar, tukajšnji gosp. general, gosp. nadvojvodov adjutant in 74 gosp. udov kmetijske družbe vdeležilo; ravno tako bomo bolj razločno popisali dogodbe po zboru. — V današnjim „oglasniku“ je natisnjen izpisik iz zapisnika naše kupcijske zbornice, ki bojo poredi sledili. — Žalostniga serca oznanimo, da je naš nadepolni rojak, gosp. France Plemel, bivši učenec zdravilstva v 4. letu na Dunaji, ki je pred nekimi tedni za persno vodenico bolan prišel se v svoji domovini okrevat, pretekli mesec na Gorenškem umerl. Domovina je zgubila nad njim mladenča, bogato obdarovaniga z mnogimi vednostmi in nadušeniga z živo domoljubnostjo. Naj mu bo zemlja lahka!

Novičar iz mnogih krajev.

Na vseskozi slovesnim potovanji po Ogerskim pride presvitli cesar večkrat v Budim nazaj, kjer ene dni ostane in se od tod spet na pot napravi; od 15. do 19. tega mesca bo potoval po vojni meji in Krasóski okrajni, od 20. t. m. do 3. prihod. mesca po Erdeljskim, 13. augusta se bo vernul iz Presburga na Dunaj. — Opáti Benediktinskiga reda iz zgornje in spodnje Austrie, Štajarskiga, Koroškiga, Tiroljskiga in Českiga se bojo snidili te dni v Kremsmünstru se posvetovat o pre-naredbah samostanskih (klosterskih). — Časnik „Presse“ pravi, da žitni pridelk v Banatu bo le srednji, ker v bolj pešenih zemljiših je žito redko. — Svilni (židni) pridelk na Friulskim bo obilen; vunder cena kokonov (svilnih mešičkov) še vedno omahuje, ker se ne vé, kako bo drugod. Ker so fabrike lanske svilo vso podelale, ne bo cena kaj zlo padla. — Na Dunaji se je nek ob hudi vročini preteklih dni kolera prikazala. — Grof Renand v Berolinu poskuša iz železa popir delati; skušnje se nek dobro obnašajo, in železni popir je tanjši od navadniga in se lepši sveti. Kaj bomo še doživeli! — Kdor kakošno pijačo ali živež pokvari, se kaznuje po novi postavi na Pruskim od 5 do 50 tolarjev; unidan je nek stražnik zasačil mlekarico, ko je mleko z vodo kerstila — berž je bila za 5 tolarjev kaznovana. — Od kar morajo v Frankobrodu vjeti be-računi ulice pometati, ni od njih ne duha ne sluha več. — Postaveposvetovani zbor v Parizu je bil 28. p. m. razpušen, zato ker en zbor po postavi nima čez 3 mesce terpeti. Napoleon se je zahvalil pohlevnim poslancam.